

پیشرفت تحصیلی، تابع کتابخانه موفق

علی حسینی خواه

عضو هیئت علمی دانشگاه خوارزمی، گروه مطالعات برنامه درسی

در مدرسه و میزان انگیزش و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان آن مدرسه، همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج تحقیقی که شورای ملی سواد^۵ انجام داده است (Clark & Douglas, 2011)، نشان می‌دهد که نوجوانانی که بیشتر از حد میانگین همسالان خود مطالعه می‌کنند، سه برابر بیشتر احتمال دارد که مراجعه‌کنندگان دائمی کتابخانه مدرسه خود بوده باشند. همچنین، مشخص شده است که این نوجوانان نسبت به همسالان خود، به کتاب و کتاب‌خوانی علاقه بیشتری دارند. در پژوهش (Scholastic, 2008) با عنوان «کتابخانه‌های مدرسه اثر گذارند»^۶، که در ۱۹ ایالت آمریکا و یک ایالت کانادا انجام شده، این یافته اصلی به دست آمده است: در مدارس که کتابخانه‌های مجهز و کتابدار ماهر دارند، سطح پیشرفت تحصیلی و عملکرد دانش آموزان در آزمون‌های درسی، بهتر از مدارس است که چنین کتابخانه‌ای ندارند. در پژوهش دیگری (Hovendick & Curry Lance, 2010) به اثبات رسیده است که وجود کتابخانه خوب و کتابدار حرفه‌ای در مدرسه، تأثیر چشمگیری بر بالا رفتن

به قول آنتونی هورویتز^۱: اگر یک مدرسه کتابخانه خوبی داشته باشد، چشمان کودک را در عرض پنج دقیقه به سمت خودش جذب می‌کند.

شورای کتاب^۲ انگلیس براساس پژوهشی (Greenwood & Creaser, 2008) با عنوان «کتابخانه‌های موفق در مدارس ابتدایی»^۳ این‌گونه کتابخانه‌ها را چنین تعریف می‌کند: کتابخانه‌هایی هستند که بیشترین مراجعه‌کننده را دارند و از منابع موجود در آن‌ها بیشترین استفاده می‌شود. همچنین، برای علاقه‌مند کردن کودکان به مطالعه و کتاب‌خوانی و درگیرسازی آنان در این مورد، از راهکارهای نوآورانه استفاده می‌کنند. شورای کتاب، برای موفق نامیدن کتابخانه‌های مدارس، تأکید ویژه‌ای بر معیار «خواندن برای لذت بردن»^۴ دارد و معتقد است که کتابداران مدارس می‌توانند بهترین فرصت‌ها را برای کودکان فراهم سازند تا از خواندن کتاب لذت ببرند و سطح مهارت خواندن خود را افزایش دهند. شواهد علمی نشان می‌دهد که بین وجود یک کتابخانه خوب

وجود کتابخانه خوب و کتابدار حرفه‌ای در مدرسه، تأثیر چشمگیری بر بالا رفتن سطح مهارت خواندن دانش آموزان دارد

۲. نمایش چشمگیر کتاب‌ها: چیدمان خلاقانه و شیوه جذاب به نمایش گذاشتن کتاب‌ها در کتابخانه، تأثیر چشمگیری بر جذب دانش آموزان به سمت محیط کتابخانه دارد. برای معرفی کتاب‌های خوب، می‌توان جملات زیبا و قصار بعضی از کتاب‌ها را به صورت کارت‌های نوشتاری درآورد و در کنار قفسه‌ها به نمایش گذاشت.

۳. مبلمان زیبا و راحت: فضای باز و راحت به همراه فرش و مبلمان مناسب، محیط کتابخانه را به پاتوق گرم و صمیمانه و همیشگی دانش آموزان تبدیل می‌کند.

۴. فناوری به روز: می‌توان کتابخانه را به فناوری‌های نوین مجهز کرد تا به یک محیط آموزشی کارآمد و مفید تبدیل شود و جذابیت و گیرایی بیشتری هم داشته باشد. از طریق یک صفحه نمایشگر، می‌توان کتاب‌های مهم و ارزشمند کتابخانه را تبلیغ و به دانش آموزان معرفی کرد.

۵. فعالیت‌های هیجان‌انگیز: مراسم و جشن‌های کوچک و به یادماندنی را در کتابخانه برگزار کنید. حتی می‌توانید از نویسندگان کتاب‌های کودک دعوت کنید که در کتابخانه مدرسه با دانش آموزان ملاقات و گفت‌وگو کنند.

* پی‌نوشت‌ها

1. Anthony Horwitz
2. Booktrust
3. Successful Primary School Library
4. Reading for Pleasure
5. National Literacy Trust
6. School Libraries Work
7. Reading Ability
8. Student Librarians
9. Bev Humphrey Website: www.bevhumphrey.com

* منابع

1. Clark, C., and Douglas, J. (2011). *Young People's Reading and Writing. An in-depth study focusing on enjoyment, behaviour, attitudes and attainment*. London: National Literacy TRUST.
2. Curry Lance, K., and Schwarz, B. (2012). *How Pennsylvania School Libraries Pay Off: Investments in Student Achievement and Academic Standards* Louisville: RSL Research Group.
3. Curry Lance, K., and Hofschire, L. (2011). *Something to Shout: About: New research shows that more librarians means higher reading scores*, School Library Journal.
4. Greenwood, Helen and Creaser, Claire (2008). *Successful Primary School Libraries: Case Studies of Good Practice*. Report to BookTrust. London.
5. Hovendick, K. B., Curry Lance, K., and Lietzau, Z. (2010). *School Librarians Continue to Help Students achieve Standards: The Third Colorado Study*. Denver: Library Research Service.
6. Lance, K. C., and D. E. Kachel. 2018. "Why School Librarians Matter: What Years of Research Tell Us". *Phi Delta Kappan* 99 (7): 15-20.
7. Scholastic (2008). *School Libraries Work! Research Foundation paper*, 3rd Ed. Scholastic Library Publishing.

سطح مهارت خواندن^۷ دانش آموزان دارد.

علاوه بر موارد فوق، کتابخانه‌های خوب مدارس می‌توانند به کاهش شکاف طبقاتی کمک کنند. یافته‌های پژوهش (Curry Lance, 2011) (Curry Lance, 2012) آشکار کردند که در آن دسته از مدارس که کتابدار ماهر و تمام‌وقت دارند، سطح مهارت خواندن و نوشتن دانش آموزان بالاتر از دانش آموزان مدارس است که چنین امکانی در اختیار ندارد. در ادامه نیز این یافته به دست آمده که تأثیر کتابخانه خوب بر پیشرفت کودکان متعلق به طبقات محروم اجتماع، دوچندان است.

کتابخانه خوب بدون کتابدار خوب قابل تصور نیست. مطالعات زیادی (Lance & Kachel, 2018) به این واقعیت اشاره دارند که تأثیر کتابداران مدارس بر انگیزش و پیشرفت دانش آموزان انکارناپذیر است. حال اگر کتابداران وقت بیشتری را به فعالیت‌های زیر اختصاص دهند، این تأثیر چند برابر می‌شود:

۱. به‌طور مستقل یا با کمک معلم به آموزش دانش آموزان بپردازند؛

۲. با معلمان به‌طور مشترک فعالیت‌های درسی را برنامه‌ریزی کنند؛

۳. دوره‌های آموزشی پیشرفته را برای معلمان مدرسه طراحی و اجرا کنند.

۴. جلسات مستمر بحث و گفت‌وگو با مدیر مدرسه داشته باشند.

۵. در شوراهای راهبری و تصمیم‌گیری مدرسه، مشارکت فعال داشته باشند.

۶. استفاده از فناوری را برای معلمان و دانش آموزان تسهیل کنند.

۷. فرصت‌ها و برنامه‌های مطالعه و کتاب‌خوانی را برای دانش آموزان فراهم سازند.

۸. به ترغیب و تربیت دانش آموزان کتابدار^۸ کمک کنند.

در تکمیل این بحث، ذکر این نکته مفید است که توجه به معیارهای زیر علاوه بر کمک به موفقیت مدرسه، به افزایش علاقه‌مندی و بهره‌مندی حداکثری در دانش آموزان منجر می‌شود:

۱. تعداد دفعات حضور و بازدید دانش آموزان از کتابخانه مدرسه در هفته، افزایش پیدا کند.

۲. میزان دسترسی دانش آموزان به کتابخانه و مجموعه منابع آن، تسهیل شود و افزایش یابد.

۳. به افزایش تعداد کتاب‌های امانت گرفته شده توسط دانش آموزان کمک شود.

در پایان این نوشتار، پنج راهکار داشتن یک کتابخانه خوب در مدرسه را معرفی می‌کنیم. این راهکارها را خانم بو هامفری^۹ که یک کتابدار موفق مدرسه است، پیشنهاد کرده است.

۱. مجموعه‌ای غنی از کتاب: نخستین اولویت هر کتابخانه‌ای، داشتن مجموعه‌ای از کتاب‌های جذاب و متنوع برای همه نوع سلیقه و ذائقه دانش‌آموزی است. به‌روز بودن کتاب‌های مجموعه، تأثیر فوری بر میل و اشتیاق کودکان به سمت مطالعه و کتاب خواندن دارد.